

D e kracht van lokaal

De buurtsportcoach is in Buren en Neder-Betuwe niet meer weg te denken. Dat is bijzonder. Door de reformatorische inslag is met name in Neder-Betuwe in groepsverband sporten niet heel gebruikelijk en bovendien zijn de coaches in dienst van een lokale fitnessclub. Dat blijkt prima te werken. “Doordat juist een lokaal bedrijf de buurtsportcoach aanbiedt, versterken die elkaar.”

▣ MARK VAN DER HEJDEN

Healthclub Juliën is bijna niet te missen, voor wie over de provinciale weg van Neder-Betuwe naar Buren rijdt. De naam prijkt in grote blauwe letters op de voorgevel van de sportschool die, heel symbolisch, bijna op de grens van beide gemeenten staat. Binnen vinden bezoekers uiteraard een volledige sportschool met onder meer cardio- en fitnessapparatuur en een spinningruimte. Ook kunnen ze daar gebruikmaken van de diensten van een fysiotherapeut, diëtist of sportmasseur.

Het is bovendien de locatie van waaruit de buurtsportcoaches in de gemeenten Neder-Betuwe en Buren werken én de plek waar eigenaar Juliën van der Slikke ons ontvangt voor een rondetafelgesprek over de inzet van

de buurtsportcoaches in beide gemeenten. Naast Van der Slikke zijn daarbij aanwezig: Gerbert van Bommel, buurtsportcoach in beide gemeenten; Joris Maier, buurtsportcoach en coördinator van de buurtsportcoaches; Carin van den Brink en Christian de Jongh, beleidsmedewerkers in Neder-Betuwe respectievelijk Buren en Doke Verstegen, werkzaam voor de GGD in beide gemeenten.

Om met de deur in huis te vallen: Wat zijn de doelstellingen voor de inzet van de buurtsportcoaches?

Maier: “In Buren zijn we vanaf 2014 ingezet om scholen te helpen het gezondheidsbeleid aan te passen. Dat gebeurt op verschillende manieren. Wil je een gezonde school worden?

Dan zet de school met een adviseur van de GGD en met ondersteuning van een buurtsportcoach een speciaal programma op. Als op het schoolplein weinig wordt bewogen, kan de buurtsportcoach er lijnen voor een sportveld trekken. De buurtsportcoach geeft voorbeelden van activiteiten, waarvan het de bedoeling is dat de leraren deze overnemen.”

“In Neder-Betuwe doen we dat ook, en meer. Er is bijvoorbeeld de beweeggroep ‘Samen is leuker’ voor kinderen die meer tijd en aandacht nodig hebben. Daarnaast houden de buurtsportcoaches in Neder-Betuwe zich ook bezig met senioren, bijvoorbeeld door middel van walking football. Wel is het zo dat de gemeente Buren heel nieuwsgierig is naar hoe breed de buurtsportcoach in Neder-Betuwe wordt ingezet.”

“Met de beide gemeenten werk ik de doelstellingen uit in een uitvoeringsplan, waarmee we de komende jaren in de gemeenten aan het werk gaan. Daarin komen speerpunten, prioriteiten en samenwerkingen als met de GGD en sportverenigingen aan bod. Dat plan draag ik daarna over aan de buurtsportcoaches.”

Kunnen enkele voorbeelden uit het uitvoeringsplan worden gegeven?

De Jongh: “Het is in Buren onze taak om te zorgen dat kinderen zo snel mogelijk leren bewegen. Mensen worden ouder, ze moeten langer blijven werken, dus het is goed als ze daarin een goede start krijgen. Concreet is het doel dat we uit de GGD-monitor

kunnen halen dat jongeren meer bewegen en de motoriek vooruitgaat ten opzichte van de vorige meting.”

Van den Brink: “In Neder-Betuwe richten we ons met name op de kwetsbare inwoners. Dat is heel breed; van mensen met een beperking tot statushouders en mensen die veel thuis zitten. En het wordt steeds breder. (ge)Zin in Fit is een mooi voorbeeld. Gewicht is een lastig onderwerp om aan te snijden. Gelukkig zien we dat mensen die niet sporten, wel komen naar (ge)Zin in Fit.”

“Het sportpark van Dodewaard is een ander voorbeeld. Dat sportpark wordt nu niet optimaal gebruikt. Twee buurtsportcoaches gaan partijen verbinden zodat er meer reuring in de tent komt. We hopen dat andere kwetsbare inwoners daar een plek vinden. Zo is het elke

“Het is elke keer zoeken naar manieren om een groep te bereiken”

– Carin van den Brink

keer zoeken naar manieren om een groep te bereiken.”

De Jongh: “Buren heeft tot en met dit jaar gekozen voor de minimale variant van zestig procent van het toegewezen budget. De fte’s zetten we alleen in op basisscholen. Het is puur prioriteit. We zien de problemen bij de basisscholen, het is voor hen een probleem om goede gymlessen te geven. De buurtsportcoach kan dat gat vullen.”

“Vanaf 2020 verhogen we onze deelname naar honderd procent. Van 2,77 fte nu kunnen we komend jaar 4,64 fte inzetten. Dat zal voor een deel terechtkomen bij bewegen voor ouderen én bij cultuur. Kinderen hebben niet alleen sportieve talenten, maar ook creatieve talenten. We willen bijvoorbeeld meer werken aan cultuureducatie op school. De plannen daarvoor zijn echter nog in ontwikkeling.”

De beide gemeenten delen de buurtsportcoaches. Worden ook programma’s gedeeld?

Maier: “Neder-Betuwe is in 2014 gestart met (ge)Zin in Fit. De gezondheidsproblemen in beide gemeenten zijn echter vrijwel hetzelfde. In plaats van een programma opnieuw te ontwikkelen, is het beter dat over te nemen zodat we niet opnieuw in dezelfde valkuilen stappen. Begin dit jaar is het programma ook in Buren van start gegaan.

Het is wel belangrijk dat je hier de cultuur kent. De verschillende dorpen in Neder-Betuwe en Buren zijn niet met elkaar te vergelijken. Wij zijn hier opgegroeid, dus is het goed dat we dat weten.”

Wat is de kracht van de buurtsportcoach?

Verstegen: “De kracht van de buurtsportcoach is dat hij meerdere rollen heeft. Hij kan echt verbinden.”

Van Bommel: “We hebben korte lijstjes met gemeenten en scholen. We opereren laagdrempelig en zijn heel zichtbaar. Iedereen kan naar ons toestappen of mailen.”

Maier: “De buurtsportcoaches voorzien in een behoefte. Allerlei partijen, in het onderwijs, gezondheid of sport, zijn vooral met hun core-business bezig. Er is geen tijd meer om verbindingen met elkaar te leggen. Buurtsportcoaches kunnen die combinaties wél maken. Ook zijn ze vaak breed opgeleid; niet alleen gymdocent of fitnessinstructeur, maar zitten daar tussen in. Ze kunnen een leuke les bewegingsonderwijs geven, een fitheidstest afnemen. Ze kunnen van alles wat.” De Jongh: “De buurtsportcoach is ook belangrijk vanwege de signalering. Het was al winst dat kinderen meer kennismaken met sport en spel. Daardoor pikten we ook signalen op van overgewicht en pesten. Daar gaan we met andere programma’s weer aan werken.”

Verstegen: “De kracht van onze buurtsportcoaches is ook dat ze hier vandaan komen. Lokaal zijn ze goed verankerd. Ze werken in de verenigingen en hebben kennis van de gemeenten. Dat kun je bouwen aan gezondheidsverbetering.”

Van den Brink: “De waarde van de buurtsportcoach zie je met name bij kinderen. Zij kennen de buurtsportcoach. Ze zien hem bij naschoolse activiteiten, bij de bso. Hij wordt een herkenningspunt en juist daarom doen de kinderen mee.”

Kun je een concreet voorbeeld geven van het goede werk van een buurtsportcoach?

Van Bommel: “Een jongen ging op school vaak door het lint, ook bij de gymlessen. Hij werd niet altijd begrepen. Na contact met zijn ouders hebben we hem laten meedraaien met

mannen niet. We hebben contact gezocht met welzijnsorganisaties, huisartsen en fysiotherapeuten, die ook veel senioren zien. We hebben al die senioren bij elkaar genomen en daarmee voetbalverenigingen benaderd om walking football uit te rollen. We hebben informatieavonden georganiseerd. Toen senioren gemotiveerd waren te komen, zijn we de trainingen gestart.”

“Wij hadden dus een groep, maar de vereniging had nog geen trainer. Daarom boden de buurtsportcoaches de eerste tijd de trainingen aan, daarna moet dat geborgd zijn binnen de verenigingen. Nu biedt tachtig procent van de verenigingen hier walking football aan, en ruim de helft daarvan heeft een eigen trainer.”

Hoe ervaren sportverenigingen deze hulp?

Van den Brink: “Dat wordt als gemakkelijk ervaren. Het is echter niet de bedoeling dat een buurtsportcoach telkens een clinic gaat geven. De vraag is dus hoe de vereniging daarmee omgaat. Dat zijn soms gevoelige gesprekken. De verenigingsleden zijn vaak mensen met het hart op de tong en veelal gericht op de eigen vereniging. Ons gaat het om de gemeente. Scholen moeten ook ondersteund worden, maar ook daar kunnen we niet telkens gymlessen blijven geven.”

Maier: “We moeten ons bewegen tussen verschillende doelen. Het hoofddoel is mensen laten bewegen, het subdoel is verenigingen versterken.”

Van den Brink: “We hebben de verenigingen nodig en willen deze dus ook behouden. Elke keer is het zoeken naar hoever je meegaat

het project ‘Samen is Leuker’. Die structuur hebben we teruggebracht naar de gewone lessen, zodat hij daar beter kan meedraaien. Als er iets is, kan hij bij mij langs. Ik ken hem.” Maier: “Er zijn meer voorbeelden. Voor een jongen van twintig jaar die op jonge leeftijd hersenletsel heeft opgelopen, was geen goed aanbod. Voor ‘Samen is Leuker’ was hij eigenlijk te oud, dus hebben we hem daar trainer gemaakt. Hij is helemaal opgebloeid. Een ander meisje ging met de taxi naar speciaal onderwijs en had amper contact met andere jongeren in de gemeente. Haar ouders plaatsen een oproep of meer kinderen dit probleem hadden. Voor twaalf kinderen hebben we toen iets laagdrempeligs kunnen starten. Dat zijn de momenten waarop je echt iets kan betekenen.”

Van Bommel: “Omdat we veel op scholen komen, zie je de kinderen daar en bij de na-

schoolse activiteiten. Hun plezier in bewegen is een stuk groter geworden, mede door de inzet van ons, de buurtsportcoaches. Kinderen uit verschillende groepen – uit reformatische hoek, uit gezinnen die het wat minder hebben of kinderen van statushouders – spreken daardoor ook onderling af.”

De buurtsportcoaches zoeken ook nadrukkelijk de samenwerking met sportverenigingen. Hoe gaat dat in zijn werk?

Maier: “We hebben op dit gebied veel geïnvesteerd in de uitrol van walking football. De voetbalverenigingen in beide gemeenten zijn vrij sterke organisaties, maar kampen wel met terugloop. Tegelijk zagen we dat bij een kwetsbare groep inwoners, de senioren, voor vrouwen nog wel aanbod was, maar voor

“In stedelijke gebieden heb je snel activiteiten georganiseerd, hier is dat echt moeilijker”

– Doke Verstegen

Juliën van der Slikke.

Doke Verstegen.

met de vereniging. Als een vereniging graag wil helpen, maar het lukt nu even niet, ben je iets schappelijker dan wanneer je merkt dat een vereniging wel makkelijk belooft maar weinig doet. Het is elke keer zoeken en kijken naar wat past.”

Bijzonder aan de situatie in Buren en Neder-Betuwe is dat de buurtsportcoaches in dienst zijn van Healthclub Juliën, een commercieel bedrijf. Hoe is dat ontstaan?

Van der Slikke: “We deden altijd al veel op het gebied van gezondheid en preventie. We zijn ooit begonnen met schooljudo en raakten steeds meer betrokken bij gemeentebestuur. Nu zijn we intern betrokken bij buurtsportcoaches uit beide gemeenten.”

Maier: “Ik ben in 2014 begonnen bij Healthclub Juliën, toen als combinatiefunctionaris. Dat is klein gestart, maar in een periode van vijf jaar uitgegroeid tot een groot deel van Rivieren-

land. Jongens en meisjes uit de buurt die een sportopleiding volgen, vragen allemaal: ‘Kunnen we hier stage lopen?’ Zo zijn alle buurtsportcoaches hier begonnen. We hebben een goede relatie met de sportopleidingen opgebouwd, waardoor we bepaalde studenten kunnen krijgen. Nu zijn er zeven flexibele buurtsportcoaches die ieder verschillende sterke punten hebben. We zorgen dat we van alles wat te bieden hebben.”

Van der Slikke: “De buurtsportcoach is vanuit de healthclub gecreëerd, ik beschouw ze als medewerkers van de club. Sommigen zijn compleet in loondienst, anderen werken op zzp-basis.”

“Zoals we bedrijven preventie aanbieden, zo zijn de buurtsportcoaches op dit gebied ook een manier om midden in de maatschappij te staan. Dat doen we ook door samenwerking met verenigingen en goede doelen. Zo bouwen we een naam op in de regio. Overal waar iets op het gebied van gezondheid ter sprake komt, moet Juliën bovenkomen.”

“De kracht van de buurtsportcoach is dat hij meerdere rollen heeft”

– Doke Versteegen

Hoe kijken andere partijen naar de samenwerking? Het is makkelijk om als buurtsportcoach deelnemers eerst naar de healthclub te verwijzen.

Van der Slikke: “In het begin, op het moment dat Juliën ter sprake kwam, zagen ze ons vooral als commerciële partij. Nu ze ons in praktijk zien, is dat gevoel weg. De buurtsportcoach is neutraal, hij moet de beste oplossing kiezen. Hij blijft een bemiddelaar die de deelnemers op de goede weg kan zetten, naar een vereniging of een sportcentrum. De reformatorische mensen komen hier bijvoorbeeld niet vanwege de muziek.”

Van den Brink: “Bij de start kregen we van de sportverenigingen wel wat weerstand, want hoe onafhankelijk zijn de buurtsportcoaches? Dat hoor je nu niet meer, misschien omdat ze nu zien dat er veel verschillende doelgroepen zijn.”

Van der Slikke: “Op het moment dat de samenwerking alleen een verkoopverhaal is om

naar Juliën te gaan, snap ik de kritiek. Maar wij staan midden in de maatschappij. Wij werken ook met alle sportverenigingen. Verenigingen moeten ook het hoofd boven water kunnen houden, dus daar helpen we ze bij.”

Versteegen: “Het is daarnaast ook winst dat Healthclub Juliën een lokale partij is die blijft. Doordat juist een lokaal bedrijf de buurtsportcoach aanbiedt, versterken die elkaar. Stel dat een sportfederatie de buurtsportcoaches aanneemt, die zijn dan in de hele regio actief. Deze club staat bijna op de grens van beide gemeenten. Juliën heeft ruim twintig jaar in Buren en ruim twintig jaar in Neder-Betuwe gewoond. Die kennis en kracht heb je nodig. In stedelijke gebieden heb je snel activiteiten georganiseerd, want daar zitten partijen dicht op elkaar. Dat is hier echt moeilijker.”

Van der Slikke: “Nu is er vooral een fijne samenwerking. Wij participeren overal in. Tijdens de vitaliteitsdagen zijn we een van de partijen die de gemeente bijstaat. Met de gemeente kijken we ook hoe inwoners kunnen stoppen met roken; met vijf wandelingen tij-

dens Stoptober spelen we daar met de buurtsportcoaches een actieve rol in. Dat gaat in samenwerking, je kan niet zeggen: het is van de gemeente of van ons. Iedereen is daarin actief.”

Moeten de buurtsportcoaches blijven?

Van den Brink: “Sport ligt in onze omgeving heel gevoelig. In het begin had de buurtsportcoach niet echt waarde, dat duurde wat langer. Sinds een studente in een onderzoek opsomde wat bereikt is, merken we de verschillen.”

Van der Slikke: “Op de manier waarop het nu gaat, plaatselijk met veel lokale helden, zeker. Ik vind de buurtsportcoach een ijzersterk iets. Daarbij moet je ook een beetje geluk hebben dat het klikt, maar dat is op dit moment zeker het geval.”

Van den Brink: “Ze mogen niet meer weg. We hebben nog vier jaar te gaan. Wat mij betreft blijft het daarna zo.” ■